

Територіальна диференціація інвестиційної діяльності в Україні в контексті стратегічного розвитку*

У статті розглядаються особливості розвитку інвестиційної діяльності в контексті стратегічного розвитку в Україні. В роботі аналізуються показники інвестиційної діяльності в регіонах України за період 2000–2011 років. Запропоновано комплекс заходів щодо активізації інвестиційної діяльності на регіональному рівні.

Ключові слова: регіон, інвестиції, інвестиційна політика, інвестиційна привабливість регіонів, стратегія, стратегічне управління, стратегія регіонального розвитку.

В статье рассматриваются особенности развития инвестиционной деятельности в контексте стратегического развития Украины. В работе анализируются показатели развития инвестиционной деятельности в регионах Украины за период 2000–2011 годов. Предложен комплекс мероприятий по активизации инвестиционной деятельности на региональном уровне.

Ключевые слова: регион, инвестиции, инвестиционная политика, инвестиционная привлекательность регионов, стратегия, стратегическое управление, стратегия регионального развития.

This article examines the features of investment development in the context of the strategic development in Ukraine. The indicators of investment activities in the regions of Ukraine over the period of 2000–2011 years are analyzed in this article. Certain measures to stimulate the investment activities at the regional level are proposed.

Keywords: region, investments, investment policy, investment attractiveness of regions, strategy, strategic management, regional development strategy.

Інвестиційна політика регіонів України важлива складова державної регіональної економічної політики, яка по можливості реалізується в регіональних стратегіях розвитку та відповідних програмах соціально-економічного розвитку регіонів (областей, районів, міст) України. В умовах пошуку балансу між поширенням у світі одночасно процесів глобалізації та регіоналізації, подолання наслідків глобальної фінансово-економічної кризи періоду 2008–2009 років та очікування у найближчій перспективі другої хвилі кризи (затяжної рецесії), викликів, що пов'язані із підписання найближчим часом урядом країни угоди з Європейським Союзом про зону вільної торгівлі (ЗВТ) перед Україною та її регіонами гостро постає питання адекватного та своєчасного реагування на зміни зовнішнього та внутрішнього економічного середовища на основі ефективного застосування методів стратегічного управління на регіональному

рівні господарювання. Отже, на сучасному етапі регіонального економічного розвитку в державі одним із головних питань в цьому аспекті залишається пошук джерел фінансування заходів щодо реалізації регіональних стратегій розвитку (РСР) на обласному та муніципальному рівнях управління в Україні з урахуванням провідного зарубіжного досвіду.

Постановка проблеми. Механізм реалізації регіональних стратегій розвитку в регіонах України передбачає в основному змішане фінансування пріоритетних напрямків та заходів щодо перспектив регіонального розвитку за рахунок залучення приватних та державних (кошти Державного бюджету та кошти місцевих бюджетів) інвестицій. Зазначимо, що інвестиційний потенціал регіонів України у сукупності формує загальний інвестиційний потенціал держави, який, в свою чергу, виступає складовим елементом економічного потенціалу України. Тому активізація інвестиційної діяльності в регіонах України буде сприяти ефективній реалізації стратегічних пріоритетів регіонального розвитку та економічному зростанню в державі в цілому у довгостроковій перспективі.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Питанню дослідження механізмів реалізації довгострокових регіональних стратегій розвитку приділяється немало уваги. Проте, на нашу думку, не розроблено єдиного методологічного підходу до аналізу цих процесів на регіональному рівні. Разом із цим слід відмітити вагомий внесок вітчизняних та зарубіжних учених, які займаються дослідженням механізмів реалізації довгострокових стратегій регіонального розвитку, зокрема проблеми інвестиційного забезпечення процесу стратегічного управління на державному та регіональному рівнях. Серед українських вчених можна назвати таких: С.В. Козловський, О.В. Черевко, Н.О. Кондратенко, Ю.В. Орловська, Ю.В. Кіндзерський, Б.М. Корецький, Т.В. Мамрош, Д.А. Ісаченко, Ю.П. Шаров; серед вчених із ближнього зарубіжжя, зокрема російських, слід виділити таких як А.Л. Гапоненко, М.І. Абакаров, Л.А. Гаджиалиєва, В.А. Гневко, В.Є. Рохчин, В.С. Бард, В.Є. Селіверстов, К.О. Литвинський, К.І. Шевченко та ін. Проте недостатньо досліджені питання саме інвестиційного забезпечення реалізації регіональних стратегій розвитку в державі, особливості реалізації інвестиційних проектів за пріоритетними напрямками регіонального розвитку в рамках реалізації довгострокової стратегії регіонального розвитку.

*Стаття підготовлена в рамках виконання НДР відомчої теми «Інструменти регулювання просторово-економічного розвитку України», Недержавної реєстрації О1 11 УО09105.

Метою статті є визначення сучасних тенденцій розвитку інвестиційної діяльності в регіонах України за період 2000–2011 років у контексті стратегічного розвитку країни та її регіонів.

Виклад основного матеріалу. Активізація інвестиційної діяльності на регіональному рівні на сучасному етапі розвитку України, як відомо, є вирішальною ланкою економічного зростання, в тому числі і на інноваційній основі. Тому питання стосовно підвищення інвестиційної привабливості регіонів України, залучення прямих іноземних інвестицій (далі – ПІІ) в регіони постають перед владою, бізнесом та суспільством в контексті підвищення ефективності управління регіональним розвитком, зокрема щодо наявності якісних та виважених стратегічних документів в арсеналі інструментів управління регіональної влади, які сприятимуть зростанню довіри до економіки регіонів (областей, міст, районів) з боку стратегічних інвесторів, як вітчизняних так і закордонних.

Відповідно до вимог Концепції державної регіональної політики в сфері стратегічного державного планування регіонального розвитку, затвердженої Указом Президента України від 25.05.2001 за №341/2001 в країні розробляються стратегії соціально-економічного розвитку регіонів на довгострокову перспективу [12]. Так, на сучасному етапі соціально-економічного розвитку в Україні розроблено та прийнято «Стратегію економічного та соціального розвитку України на 2004–2015 роки «Шляхом європейської інтеграції» та «Державну стратегію регіонального розвитку до 2015 року», відповідно до цього в регіонах України розроблено та прийнято такі стратегічні документи: «Регіональні стратегії розвитку до 2015 року» та «Стратегії економічного та соціального розвитку регіонів (областей) України до 2015 року» [1]. Так, у Вінницькій області розроблено та прийнято такі документи стратегічного характеру: «Стратегія економічного і соціального розвитку Вінницької області на 2005–2015 роки» та «Стратегія регіонального розвитку Вінницької області на період до 2015 року»; у Дніпропетровській області – «Комплексна стратегія розвитку Дніпропетровської області на період до 2015 року»; у Харківській області – «Стратегія соціально-економічного розвитку Харківської області на період до 2011 року»; у

Хмельницькій області – «Стратегія економічного та соціального розвитку Хмельницької області на 2004–2015 роки». Ці стратегічні документи на регіональному рівні (на рівні областей) відповідають зазначеним вище рамочним документам стратегічного характеру на державному рівні.

Наявність регіональних стратегій розвитку (РСР) та програм соціально-економічного розвитку регіонів повинно стимулювати та сприяти ефективному економічному розвитку регіонів України, підвищувати інвестиційну привабливість регіонів. У зв'язку з цим необхідно, на нашу думку, здійснити аналіз того, наскільки наявність, а також якість стратегічних документів (стратегій та програм) позитивно впливає на динаміку соціально-економічного розвитку регіонів. Серед основних економічних показників соціально-економічного розвитку регіонів стосовно нашого часткового дослідження, на нашу думку, необхідно оцінити такі: 1) темпи зростання (зменшення) валового регіонального продукту (ВРП); 2) темпи зростання (зменшення) валового регіонального продукту (ВРП) на одну особу; 3) темпи зростання (зменшення) інвестицій в основний капітал; 4) інвестицій в основний капітал на одну особу; 5) індекси будівельно-монтажних робіт (табл. 1).

Аналіз даних, які наведені у табл. 1, свідчить про тенденцію зменшення за період з 2000–2009 років темпів зростання валового внутрішнього продукту (далі – ВВП) України з 105,9% – у 2000 році до 85,2% у 2009 році та поступове зростання в 2010–2011 роках темпів зростання ВВП країни з 104,1% у 2010 році до 105,2% у 2011 році. Така динаміка економічного зростання в Україні обумовлюється в значній мірі зменшенням питомої ваги валового нагромадження основного капіталу у ВВП країни з 22,0% у 2005 році до 18,6% у 2011 році, або на 3,4 в.п. За період, що аналізується, темпи приросту (зниження) інвестицій в основний капітал в Україні збільшилися з 114,4% у 2000 році до 122,4% у 2011 році. Разом із цим у період глобальної фінансово-економічної кризи 2008–2009 років двічі спостерігається різке падіння інвестиційної активності, зокрема темпи приросту (зниження) інвестицій в основний капітал становили: 97,4% у 2008 році та 58,5% у 2009 році.

Також за зазначений період спостерігається тенденція до зменшення частки інвестицій в основний капітал у ВВП краї-

Таблиця 1. Динаміка та питома вага інвестицій в основний капітал у структурі валового внутрішнього продукту (ВВП) України за період з 2000–2011 років*

Показники	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011
Обсяг ВВП у фактичних цінах, млн. грн.	170070	441452	720731	948056	913345	1082569	1302079
Індекс зростання ВВП, у % до попереднього року	105,9	102,7	107,9	102,3	85,2	104,1	105,2
Питома вага валового нагромадження основного капіталу у ВВП, %	–	22,0	27,5	26,4	18,3	18,1	18,6
Обсяг інвестицій в основний капітал у фактичних цінах, млн. грн.	23629	93096	188486	233081	151777	150667	209130
Темпи приросту (зниження) інвестицій в основний капітал, у % до попереднього року	114,4	101,9	129,8	97,4	58,5	99,4	122,4
Частка інвестицій в основний капітал, у % до ВВП	14,0	22,0	26,2	24,6	16,6	13,9	15,9
Обсяг інвестицій в основний капітал у розрахунку на одну особу, грн.	479,8	1983,9	4068,4	5058,4	3308,6	3297,6	4593,7

* Джерело: складено за даними «Національні рахунки України за 2011 рік». Статистичний збірник // Державна служба статистики України. – К., 2013; Статистичного щорічника України за 2011 рік // Державна служба статистики України. – К.: 2012. – С. 202–203.

ни із поступовим зростанням в останні роки, зокрема за період з 2000–2007 років питома вага збільшилася з 14,0% у 2000 році до 26,2% у 2007 році та зменшилася за період 2007–2010 років з 26,2% у 2007 році до 13,9% у 2010 році, тобто на 12,3 в.п. А вже у 2011 році спостерігається поступове зростання частки інвестицій в основний капітал до 15,9% у ВВП країни, що не відповідає загальноприйнятому в світі рівню економічної безпеки у 25,0% ВВП. Обсяг інвестицій в основний капітал у розрахунку на одну особу становив: 479,8 грн. – у 2000 році; 1983,9 грн. – у 2005 році; 5058,4 грн. – у 2008 році та 4593,7 – у 2011 році.

Територіальна структура інвестицій в основний капітал в Україні за період 2000–2011 років представлена у табл. 2, яка характеризується значною диференціацією, що обумовлюється різним рівнем інвестиційної привабливості регіонів. Як свідчать ці дані, за зазначений період у загальному обсязі інвестицій в основний капітал в Україні спостерігаються деякі структурні зрушення за регіонами. Зокрема, за період з 2000–2011 років збільшилась питома вага дев'яти регіонів, а саме: АР Крим з 3,3% – у 2000 році до 7,8% – у 2011 році, або на 4,5 в.п.; Вінницької області – з 1,5 до 2,7%, або на 1,2 в.п.; Житомирської – з 1,1 до 1,8%, або на 0,7 в.п.; Київської – з 4,0 до 7,4%, або 3,4 в.п.; Кіровоградської – з 1,1 до 2,1%, або на 1,0 в.п.; Львівської – з 4,5 до 5,5%, або на 1,0 в.п.; Тернопільської – з 0,8 до 1,1%, або на 0,3 в.п.; Херсонської –

з 1,2 до 1,4%, або на 0,2 в.п. та Чернівецької області – з 0,6 до 1,0%, або на 0,4 в.п.

Разом із цим у 13 регіонах спостерігається зменшення питомої ваги регіону в загальних обсягах інвестицій в основний капітал по країні в цілому. Так, за зазначений період зменшилася питома вага Волинської області з 1,2% у 2000 році до 1,0% у 2011 році; Дніпропетровської – з 9,5 до 8,7%; Донецької – з 12,3 до 10,3%; Запорізької – з 5,0 до 2,9%; Івано-Франківської – з 2,6 до 1,7%; Луганської – з 4,4 до 2,9%; Одеської – з 5,7 до 3,9%; Полтавської – з 6,1 до 4,9%; Рівненської – з 1,5 до 1,3%; Сумської – з 2,5 до 1,3%; Харківської – з 5,8 до 5,1%; Чернігівської – з 1,8 до 1,2%.

Незмінною за зазначений період залишається частка у загальному обсязі інвестицій в основний капітал по Україні в Закарпатській (1,4%), Миколаївській (2,0%), Хмельницькій (1,9%), Черкаській (1,4%) областях. Найменша частка (менше 1,0%) загального обсягу інвестицій в основний капітал по Україні припадала на м. Севастополь (0,5% у 2000 році та 0,8% у 2011 році). Окремо слід виділити м. Київ як лідера за обсягами інвестицій в основний капітал, питома вага у загальному обсязі інвестицій якого становила 16,1% у 2000 році, 20,9% у 2005 році, 17,1% у 2010 році та 16,5% у 2011 році. Як свідчать ці дані, з 2005 року простежується чітка тенденція до зменшення питомої ваги міста Києва з 20,9% у 2005 році до 16,5% у 2011 році, або на 4,4 в.п.

Таблиця 2. Територіальна структура інвестицій в основний капітал в Україні у 2000–2011 роках, %*

Регіон	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011
Україна	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
АР Крим	3,3	3,6	3,7	3,7	3,6	4,5	7,8
Вінницька	1,5	1,8	2,2	2,0	1,8	2,5	2,7
Волинська	1,2	1,3	1,5	1,5	1,6	1,2	1,0
Дніпропетровська	9,5	8,4	7,9	7,7	8,7	8,3	8,7
Донецька	12,3	10,3	9,0	9,5	8,6	7,3	10,3
Житомирська	1,1	1,2	1,3	1,6	1,5	2,0	1,8
Закарпатська	1,4	1,2	1,4	1,4	1,3	1,4	1,4
Запорізька	5,0	3,5	3,4	3,2	3,1	4,9	2,9
Івано-Франківська	2,6	1,8	2,1	2,6	2,3	2,8	1,7
Київська	4,0	4,9	6,7	7,3	6,6	7,5	7,4
Кіровоградська	1,1	1,4	1,3	1,3	1,8	1,6	2,1
Луганська	4,4	4,7	5,2	3,9	2,9	3,1	2,9
Львівська	4,5	5,0	4,4	4,6	4,4	5,4	5,5
Миколаївська	1,9	2,7	2,0	1,9	2,6	2,5	2,0
Одеська	5,7	5,5	5,6	5,4	6,6	5,3	3,9
Полтавська	6,1	4,0	3,5	3,8	5,1	4,9	4,9
Рівненська	1,5	1,3	1,6	1,6	1,8	1,5	1,3
Сумська	2,5	1,5	1,3	1,3	1,4	1,5	1,3
Тернопільська	0,8	1,0	1,0	1,2	0,9	1,4	1,1
Харківська	5,8	6,2	6,4	5,1	5,5	4,8	5,1
Херсонська	1,2	1,2	1,2	1,7	1,4	1,1	1,4
Хмельницька	1,9	1,6	1,7	2,1	2,3	1,9	1,9
Черкаська	1,4	2,2	2,2	2,2	2,0	1,9	1,4
Чернівецька	0,6	0,8	1,2	1,6	1,7	1,2	1,0
Чернігівська	1,8	1,4	1,3	1,3	1,0	1,2	1,2
Київ	16,1	20,9	20,3	20,0	18,6	17,1	16,5
Севастополь	0,5	0,6	0,6	0,7	1,0	1,1	0,8

* Джерело: розраховано за даними «Капітальні інвестиції в Україні у 2007–2011 роках». Статистичний збірник // Державна служба статистики України. – К.: 2012. – С. 35; Статистичного щорічника України за 2011 рік // Державна служба статистики України. – К.: 2012. – С. 201.

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

Така динаміка розвитку інвестиційної діяльності за цей період у зазначених вище регіонах України та країні в цілому обумовлена, по-перше, впливом наслідків глобальної фінансово-економічної кризи періоду 2008–2009 років, а також недостатнім фінансуванням заходів програм соціально-економічного розвитку регіонів України, державних цільових програм, у рамках виконання завдань стратегічного розвитку регіонів України до 2015–2020 років.

На підставі отриманих даних на рис. 1 спостерігається чітка тенденція зростання значення коефіцієнту варіації за показником інвестицій в основний капітал за період 2000–2005 років зі 101,18 до 113,79% відповідно, або на 12,6 в.п., що було негативним явищем в економіці. Така тенденція пояснюється тим, що за зазначений період відбувається зростання обсягів інвестицій в основний капітал по Україні в цілому, а не за рахунок збільшення інвестицій в депресивних регіонах або їх зменшення. Разом із цим за період 2005–2010 років простежується чітка позитивна тенденція до зменшення значення коефіцієнта варіації за показником інвестицій в основний капітал в Україні з 113,79% у 2005 році до 93,23% у 2010 році, або на 20,6 в.п., що є позитивним явищем в економіці. Проте ця тенденція зменшення значення коефіцієнта варіації за показником інвестицій в основний капітал за зазначений період обумовлюється зменшенням загального обсягу інвестицій в економіку України, що викликано, своєю чергою, впливом наслідків глобальної фінансово-економічної кризи 2008–2009 років, а не за рахунок зміни на краще соціально-економічної ситуації в регіонах України, особливо в депресивних регіонах країни.

Звернімося до результатів макроекономічного консенсус-прогнозу на 2013 рік, складеного фахівцями журналу «Експерт», які говорять про те, що реальні інвестиції (валове нагромадження основного капіталу) за песимістичним сце-

нарієм зменшаться на 12,0%, а за оптимістичним сценарієм – збільшаться на 5,9%; обсяг прямих іноземних інвестицій (ПІІ) за песимістичним сценарієм становить \$5,0 млрд., а за оптимістичним сценарієм – \$7,0 млрд.; частка прямих іноземних інвестицій у ВВП країни становитиме відповідно: за песимістичним сценарієм – 2,8%, а за оптимістичним сценарієм – 3,8% [8, с. 23]. Такі тенденції в інвестиційній діяльності по результатах 2013 року обумовлюються ситуацією, яка склалася на внутрішньому та зовнішньому ринках, фактором оцінки інвестиційного попиту на внутрішньому ринку та інвестиційною привабливістю країни в цілому.

Також, на нашу думку, представляється цікавим проаналізувати обсяг інвестицій в основний капітал на душу населення за регіонами країни за період, що аналізується (рис. 2).

Як свідчать дані на рис. 2, за період 2000–2010 років в Україні та її регіонах спостерігається чітка тенденція до збільшення обсягу інвестицій в основний капітал на одну особу за виключенням періоду впливу наслідків глобальної фінансово-економічної кризи 2008–2009 років, коли цей показник мав тенденцію до поступового зменшення. В останні роки обсяг інвестицій в основний капітал на одну особу в Україні та її регіонах поступово зростає. Так, по Україні в цілому обсяг інвестицій в основний капітал на одну особу номінально збільшився і становив по роках: 479,8 грн. у 2000 році, 1983,9 грн. у 2005 році та 4593,7 грн. у 2011 році. За зазначений період у 19 регіонах обсяг інвестицій в основний капітал на одну особу становить нижче рівня, ніж у середньому по країні в цілому, проте у восьми регіонах цей обсяг становив більше рівня середнього по країні або максимально наблизився до цього значення. Лідером за обсягами інвестицій в основний капітал на одну особу за зазначений період є м. Київ, що становило 1462,9 грн. у 2000 році, 7378,5 грн. у 2005 році та 12463,8 грн. у 2011 році.

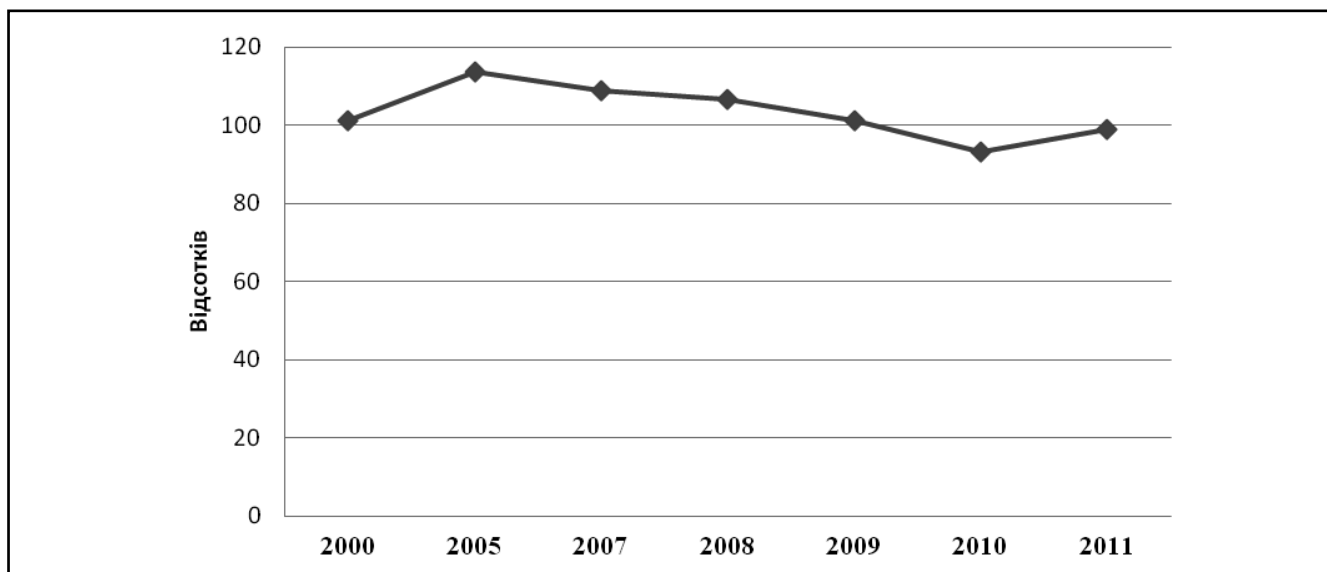

Рисунок 1. Динаміка коефіцієнта варіації за показником інвестицій в основний капітал за регіонами України у 2000–2011 роках, %*

* Джерело: розраховано за даними «Капітальні інвестиції в Україні у 2007–2011 роках». Статистичний збірник // Державна служба статистики України. – К.: 2012. – С. 35; Статистичного щорічника України за 2011 рік // Державна служба статистики України. – К.: 2012. – С. 201.

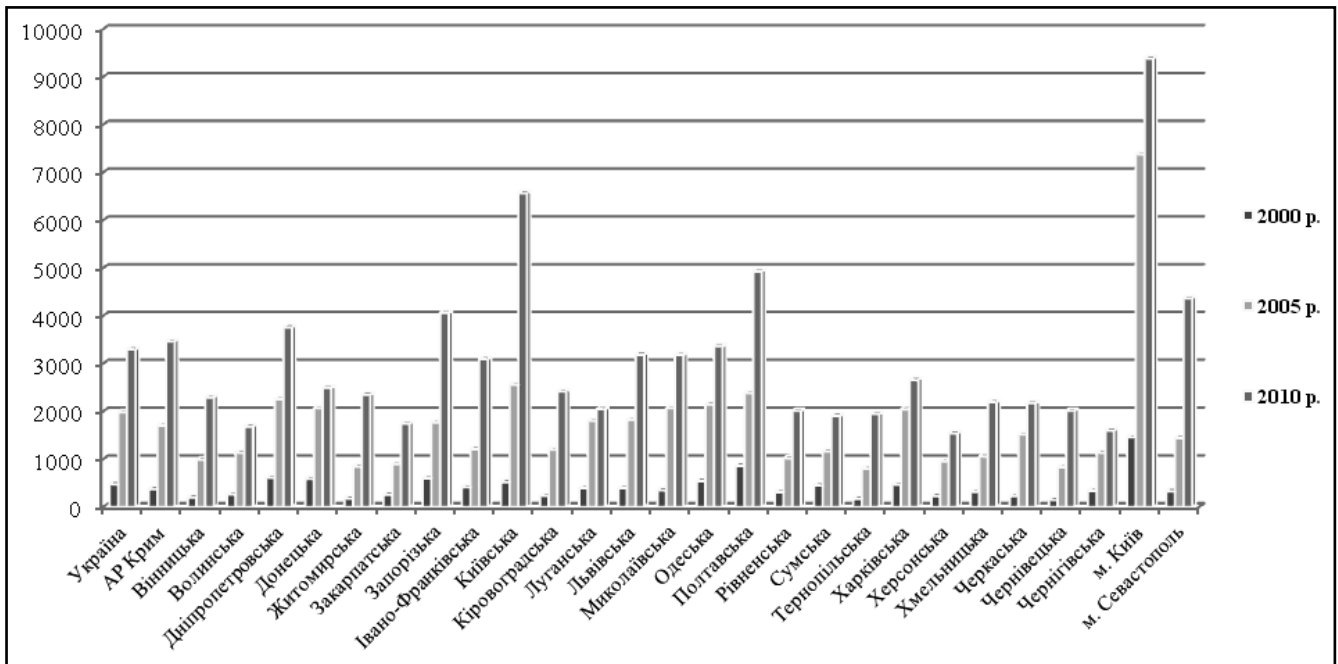

Рисунок 2. Інвестиції в основний капітал на одну особу за регіонами України у 2000, 2005 та 2010 роках, у фактичних цінах; грн.*

* Джерело: складено за даними Статистичного щорічника України за 2011 рік // Державна служба статистики України. – К.: 2012. – С. 203.

Завдяки цьому за період 2000–2011 років спостерігається тенденція до зменшення співвідношення між максимальним значенням інвестицій в основний капітал на одну особу (м. Київ: 1462,9 грн. у 2000 році; 7378,5 грн. у 2005 році та 12463,8 грн. у 2011 році) та мінімальним (Чернівецька область у 2000 році – 150,8 грн., Тернопільська у 2005 році – 799,7 грн. та Волинська область у 2011 році – 2116,7) і становило відповідно по роках 9,7; 9,2 та 5,9 раза. Це пояснюється уповільненням приросту інвестицій в основний капітал до попереднього року за зазначений період у Волинській, Тернопільській, Чернівецькій областях та м. Києві, а також незначним зменшенням чисельності населення в зазначених областях за період, що аналізується, крім міста Київ, в якому чисельність населення поступово зростає.

Таким чином, можна стверджувати, що інвестиційна політика в регіонах за останні десять років не набула системного характеру, а носить, як і раніше, локальний характер її реалізації. Регіонам країни й ще не вдалося повністю подолати наслідки кризових явищ 2008–2009 років: переважає сировинна спрямованість виробництва та експорту продукції; не виправлені галузеві цінові диспропорції, що пояснює значну галузеву розбіжність у рівнях рентабельності та прибутковості на вкладений капітал; неадекватно низький рівень заробітної плати призводить до низької купівельної спроможності населення і, як наслідок, низького виробничого попиту; триває відтік капіталу за кордон.

Так, експерти зазначають, що за більш ніж двадцять років країна не може вийти навіть на рівень ВВП 1990 року, а обсяг інвестицій в основний капітал не перевищує 62,0% від рівня 1990 року [14]. Також зазначається, що інвестиції в

основний капітал не встигають за ступенем зносу основних засобів виробництва (знос основного капіталу досяг майже 75,0% у 2010 році) [14]. Слід відмітити, що для розвинутих країн нормою за показником ступеня зносу основних засобів виробництва є значення, яке не перевищує 25,0%. Чим більший ступінь зносу основних засобів виробництва у регіонах, тим більша потреба в їх заміні більш продуктивними, які б акумулювали в собі новітні досягнення науки та техніки. По суті, активізація інноваційно-інвестиційної діяльності в регіонах сприяла б рівномірному їх розвитку та зменшенню безробіття в регіонах. Однак слід зазначити, що реальний розподіл інвестицій в основний капітал за регіонами не відповідає зазначеному вище принципу.

До того ж експерти зазначають, що в останні роки обсяги інвестицій в економіку країни є недостатніми, а структура інвестицій в основний капітал за видами економічної діяльності є незадовільною у зв'язку зі зменшенням частки загального обсягу інвестицій в основний капітал країни, зокрема у промисловості з 41,9% у 2001 році до 36,2% у 2011 році, або на 5,7 в.п., діяльності транспорту та зв'язку – з 22,9 до 16,5%, або на 6,4 в.п., діяльності пошти та зв'язку – з 6,8 до 2,8%, або на 4 в.п., що буде визначати у перспективі на найближчі 10–15 років відповідну галузеву структуру економіки України.

І хоча інвестиційна привабливість певних регіонів підвищилася в останні роки для стратегічних іноземних інвесторів, проте, на нашу думку, регіони не готові в інституціональному плані для обслуговування масштабних інвестиційних (інфраструктурних) проектів, не завершена робота по створенню та розвитку відповідної інвестиційної інфраструктури в регіонах, недостатньо розвиненим є фондовий ринок України, зокрема не відпрацьовані механізми руху капіталу

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

через регіональні фондові ринки, через що ринкова капіталізація компаній в регіонах не є адекватною.

До того ж зазначимо, що на сучасному етапі розвитку наявність системи стратегічних документів у розпорядженні органів державної регіональної влади носить у більшості випадків формальний характер і не забезпечується в повному обсязі належними інвестиційними проектами в пріоритетних секторах та видах економічної діяльності в регіонах України в контексті стратегічного розвитку території. Так, у структурі регіональних стратегій розвитку (далі – РСР) областей присутній розділ присвячений інвестиційній діяльності та інвестиційній привабливості регіону, що визначає перспективні інвестиційні проекти, джерела їх фінансування за відповідними стратегічними пріоритетами розвитку регіонів та комплекс заходів щодо підвищення інвестиційної привабливості регіонів.

З метою виправлення ситуації із недостатнім фінансуванням пріоритетних видів економічної діяльності в рамках стратегічного розвитку регіонів урядом країни поступово реалізуються ряд заходів щодо покращення ситуації. Так, у липні 2013 року Мінекономрозвитку на засіданні Міжвідомчої координаційної комісії з питань регіонального розвитку представило розроблений проект нової Державної стратегії регіонального розвитку до 2020 року, що є рамковим стратегічним документом в сфері регіонального розвитку. До того ж урядом схвалено Концепцію Державної цільової економічної програми розвитку інвестиційної діяльності на 2011–2015 роки, яку схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 вересня 2010 року №1900–р.

Також за пропозицією уряду внесено зміни до двох законів про інвестиційну діяльність, зокрема до законів України «Про інвестиційну діяльність» де доповнюється перелік видів державної підтримки та «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» де передбачається застосування порядку державної реєстрації для інвестиційних проектів у пріоритетних видах економічної діяльності. До того ж з метою спрощення дозвольно-погоджувальних процедур в інвестиційній сфері прийнято Закон України «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна» від 21.10.2010 за №2623–VI, що сприяє активізації інвестиційної діяльності на регіональному рівні.

Важливим аспектом стимулювання посилення інвестиційної активності суб'єктів підприємництва, в тому числі на регіональному рівні, є зміни в грошово-кредитній політиці, здешевлення кредитів, відпрацювання механізмів гарантування повернення кредитів з метою залучення до інвестиційної діяльності коштів населення, які акумулюються у фінансово-кредитних інституціях. Це має забезпечити накопичення капіталу і вигідні умови їх вкладення у виробничу сферу регіонів.

З метою активізації інвестиційної діяльності, передовсім довгострокового інвестування, в розвиток виробничої

сфери регіону необхідно створити систему стимулів для кредитних установ і виробничих підприємств, а саме:

- пільгового оподаткування прибутку підприємств в сфері матеріального виробництва, які беруть довгострокові банківські кредити для розвитку виробництва;

- першочергове інвестування об'єктів, які є продуктом інноваційної діяльності і орієнтовані на впровадження нових високопродуктивних технологій у виробничу сферу;

- розширення співробітництва між місцевою владою регіону та бізнес-середовищем у формі створення Ради інвесторів при адміністрації регіону, за прикладом міста Києва. Адміністрації регіонів повинні виступати комерційно-фінансовими партнерами, а також гарантами реалізації важливих інвестиційних проектів, забезпечуючи концентрацію місцевих бюджетних ресурсів у сфері високотехнологічного виробництва як пріоритетного напрямку розвитку.

Висновки

Таким чином, у результаті аналізу динаміки інвестиційної діяльності в Україні та її регіонів ми констатуємо, що наявність прийнятих стратегічних документів на довгострокову перспективу в регіонах України безпосередньо не впливає на позитивну динаміку соціально-економічного розвитку територій держави. Свідченням зростаючих масштабів нерівномірності та концентрації інвестицій в основний капітал у виробничій сфері за регіонами є дані, за якими у 2011 році в шести регіонах (Дніпропетровська область, Донецька, Луганська, Полтавська, Харківська області та м. Київ) була освоєна майже половина (48,4%) всіх інвестицій в основний капітал країни. Ще більш вражаючою є концентрація ПІІ за регіонами країни. Таким чином, тип регіонального розвитку за показником інвестиційної активності формується як асиметричний, що, своєю чергою, впливає не тенденцію відновлення основних засобів виробництва на регіональному рівні в країні.

На закінчення зазначимо, що необхідно забезпечувати належне фінансування пріоритетних інвестиційних проектів стратегічного характеру на регіональному рівні за рахунок різних джерел фінансування інвестицій в основний капітал. Перспективними напрямками подальших розвідок в сфері регіонального стратегічного управління є дослідження організаційно-економічних механізмів інвестиційного забезпечення реалізації довгострокових стратегій регіонального розвитку.

Список використаних джерел

1. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015 року: затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2006 №1001 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу до док.: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

2. Статистичний щорічник України за 2011 рік / Державна служба статистики України; за ред. О.Г. Осауленка. – К., 2012. – 558 с. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу до док.: <http://Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.>

3. Черевко О.В. Стратегія соціально-економічного розвитку регіонів України: [моногр.] / Олександр Черевко. – Черкаси: Брама-Україна, 2006. – 424 с.
4. Інноваційні підходи до регіонального розвитку в Україні: аналіт. доп. / [С.О. Біла, Я.А. Жаліло, О.В. Шевченко, В.І. Жук та ін.]; за ред. С.О. Білої. – К.: НІСД, 2011. – 80 с.
5. Капітальні інвестиції в Україні у 2007–2011 роках. Статистичний збірник // Державна служба статистики України. – К., 2012. – 122 с.
6. Національні рахунки України за 2011 рік. Стат. збірник // Державна служба статистики України. – К., 2013 р., – С. 14–18. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу до док.: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
7. «Регіони України» 2012 р. Статистичний збірник // Державна служба статистики України. – К., 2012. – С. 11–15; 155–172; 278–280; 291–292.
8. Блинов А., Харламов П. Фокус на инвестициях // Эксперт. – №24–25 от 24 июня – 7 июля. – 2013 р. – С. 22–25.
9. Ризики та перспективи розвитку України у період посткризового відновлення: монграф. / [А.І. Даниленко, В.В. Зимовець, В.І. Сіденко та ін.]; за ред. чл.-кор. НАН України А.І. Даниленка; НАН України, Ін-т екон. та прогноз. НАН України. – К., 2012. – С. 170–181.
10. Гаджиев Ю.А., Акопов В.И., Крестовских Т.С. Экономика северных регионов России: инвестиции в основной капитал // Проблемы прогнозирования. – №5. – 2012. – С. 86–99.
11. Моніторинг соціально-економічного розвитку регіонів України за 2008 рік // Міністерство економіки України. – К., 2009. – С. 49–61.
12. «Про Концепцію державної регіональної політики» / Указ Президента України від 25.05.2001 №341/2001 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу до док.: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
13. «Про схвалення Концепції Державної цільової економічної програми розвитку інвестиційної діяльності на 2011–2015 роки» / Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.09.2010 №1900-р. www.zakon.rada.gov.ua
14. Найденов В. От кризиса к кризису // Еженедельник 2000. – №26 (659) от 28 июня – 4 июля 2013. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу до док.: <http://www.zakon.rada.gov.ua> / <http://2000.net.ua/2000/derzhava/ekonomika/92017>

О.П. КВАСОВА,

к.е.н., доцент кафедри фінансів, Київський національний університет технологій та дизайну

Державне регулювання інвестиційної діяльності банків на основі тенденцій розвитку фондового ринку

У статті запропоновано схему регулювання інвестиційної діяльності банків на фондовому ринку, визначені тенденції розвитку фондового ринку та діяльності банків на ньому, де найбільш важливими на сьогодні є посилення державного регулювання, впровадження корпоративних засад, посилення інвестиційної діяльності, впровадження контролінгу, зростання ролі інституційних інвесторів. Визначено основні методи та механізми державного регулювання на фондовому ринку, які дозволять реалізувати зазначені тенденції.

Ключові слова: регулювання інвестиційної діяльності банків, тенденції розвитку фондового ринку, схема регулювання, методи та механізми державного регулювання.

В статье предложена схема регулирования инвестиционной деятельности банков на фондовом рынке, определены тенденции развития фондового рынка и деятельности банков на нем, где наиболее важными являются: усиление государственного регулирования, внедрение корпоративных основ, применение контроллинга, рост роли институциональных инвесторов. Определены основные методы и механизмы государственного регулирования на фондовом рынке, с помощью которых будут реализованы эти тенденции.

Ключевые слова: регулирование инвестиционной деятельности банков, тенденции развития фондового рынка, схема регулирования, методы и механизмы государственного регулирования.

This article proposed the scheme of investment banking regulation on the stock market, accented the tendencies of the development of the stock market and banks' activities on it, where emphasized the most important: increased government regulation, implementation of corporate foundations, controlling application, increase the role of institutional investors. The basic methods and mechanisms of state regulation in the stock market, which will be realized with the help of these trends.

Keywords: regulation of investment banking, the development trend of the stock market regulation scheme, the methods and mechanisms of state regulation.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку економічних відносин в Україні привів до кардинальних змін в регулюванні діяльності суб'єктів господарювання, де особливе місце належить державному регулюванню діяльності банків. При цьому значно ускладнюється регулювання інвестиційної діяльності банків, які функціонують у динаміч-